

XVII Bruno Sarlin -seminaari: Sosiaalipolitiikka suuntaa tulevaan – Kuusikymmentä vuotta Pekka Kuusen 60-luvun sosiaalipolitiikasta 2.12.2021 Helsinki

Sukupuoli ja sukupolvet ikäntyvässä yhteiskunnassa

Minna Zechner

sosiaalityön apulaisprofessori (hyvinvointipalvelut ja -politiikka)

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND
Pohjoisen puolesta – maailmaa varten

Hyvinvointivaltio ja hyvinvointiyhteiskunta

”Valtiollisen toiminnan painopiste on todella siirtynyt valtionlaitosten ja -koneistojen kehittämisen puolelta kansalaisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden kehittämisen puolelle.” (Kuusi 1961/1968, 15)

Hoivan kannalta keskeisten alojen työntekijät

Vuosi 2018	Kaikki	Naisia	Miehiä
Hoivapalvelun ja terveydenhuollon työntekijät	181 507	163 997 (90%)	17 510
Terveydenhuollon asiantuntijat	110 046	97 394 (86%)	12 652
Siivoojat, kotiapulaiset ja muut puhdistustyöntekijät	70 785	58 184 (82%)	12 601

Lähde: Tilastokeskuksen työssäkäyntitilasto

Suurin osa vanhushoivasta on maishoivaa

- Noin 1,2 miljoonaa suomalaista auttaa joskus omaisiaan, tuttaviaan tai ystäviään.
- Noin 13 prosenttia suomalaisista auttaa tai hoivaa jotakuta läheistään viikoittain.
- Pääasiallisia auttajia tai hoivaajia on noin 350 000.
- Eri ikäisten antaman omaishoidon ja epävirallisen avun kokonaisarvo on arvioitu noin 2 miljardia euroa vuosittain.

Omaishoidon tuella hoivaa saavia ja hoivatyötä tekeviä

- Hieman alle 24 000 65-vuotiasta tai sitä vanhempaa sai hoivaa kotona omaishoidon tuen turvin.
- Kolmannes heistä oli alle 75-vuotiaita ja kaksi kolmannesta 75 tai vanhempia.
- 85-vuotiaista tai sitä vanhemmista melkein 7 prosenttia sai hoivaa kotona omaishoidon tuen turvin.
- Omaishoidon tuella hoivaa saavista, 45 prosenttia on naisia.
- Omaishoitajista lähes 60 prosenttia on 65 vuotiaita tai sitä vanhempia.
- Yli 84-vuotiaita heistä on lähes 11 prosenttia.

Palveluiden piirissä ja kotona asuvat 75-vuotiaat ja sitä vanhemmat

75 vuotta täyttäneitä, prosentteja vastaavan ikäisestä väestöstä.

Palvelu	2000	2010	2018
Asumispalvelut	13,1	11,8	8,8
Säännöllinen kotihoito	-	11,8	11,0
Omaishoidon tuki	3,0	4,2	4,8
Kotona asuvat	90,1	89,5	91,3

Lähde: Sotkanet

Palkansaajien keskiansio kuukaudessa työnantajasektoreittain ja sukupuolittain, euroa/kuukausi vuonna 2021

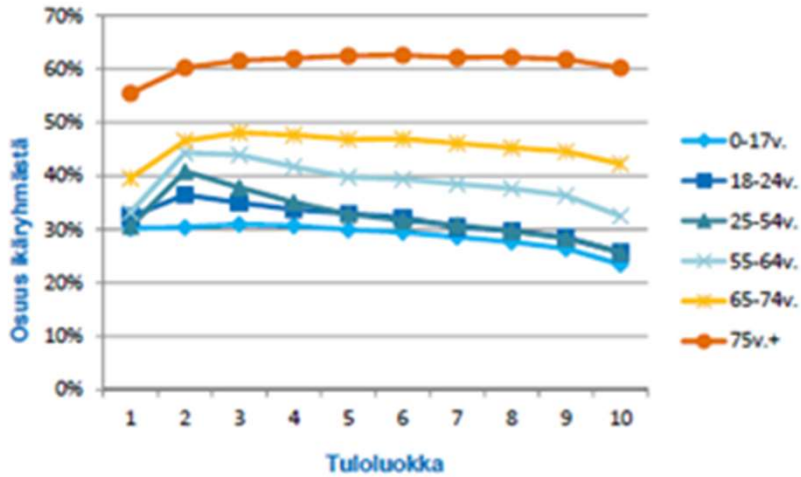
Työnantajasektori	Sukupuoli	€/kk
Kaikki palkansaajat	Yhteensä	3692
	Miehet	4011
	Naiset	3378
Yksityinen ja muut	Yhteensä	3777
	Miehet	4028
	Naiset	3431
Kuntasektori	Yhteensä	3312
	Miehet	3565
	Naiset	3215
Valtio	Yhteensä	4160
	Miehet	4408
	Naiset	3893

Lähde: Tilastokeskuksen Palkat ja työvoimakustannukset-tilasto

Matala palkkataso johtaa matalaan eläkkeeseen

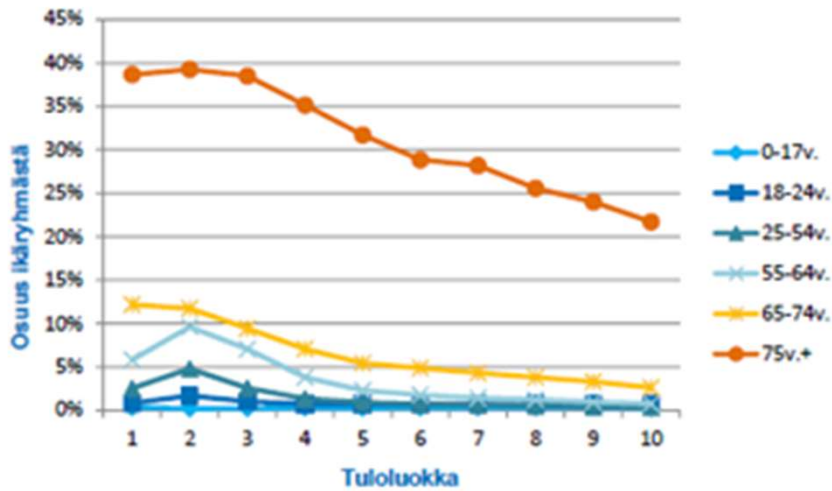
- 30 prosentilla eläkeläisistä on jonkinasteisia toimeentulovaikeuksia.
- 11 prosenttia eläkeläisistä kokee vaikeuksia tai suuria vaikeuksia tavanomaisten menojen kattamisessa.
- 8 prosentilla eläkeläisistä on vaikeaa tai erittäin vaikeaa kahden tai useamman välttämättömyysmenon kattamisessa.
- 8,5 prosenttia eläkeläisistä arvioi, että heidän on erittäin vaikeaa tai vaikeaa kattaa terveydenhoitomenoja.
- 5 prosentilla 75 vuotta täyttäneistä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut ylittävät 40 prosenttia käytettävissä olevista tuloista.

Kuvio 4.6. Tasasuuruisia asiakasmaksuja maksaneet tuloluokan ja ikäryhmän mukaan vuonna 2015.

Sosiaali- ja terveystalveluiden asiakasmaksut tulodesiilien ja iän mukaan

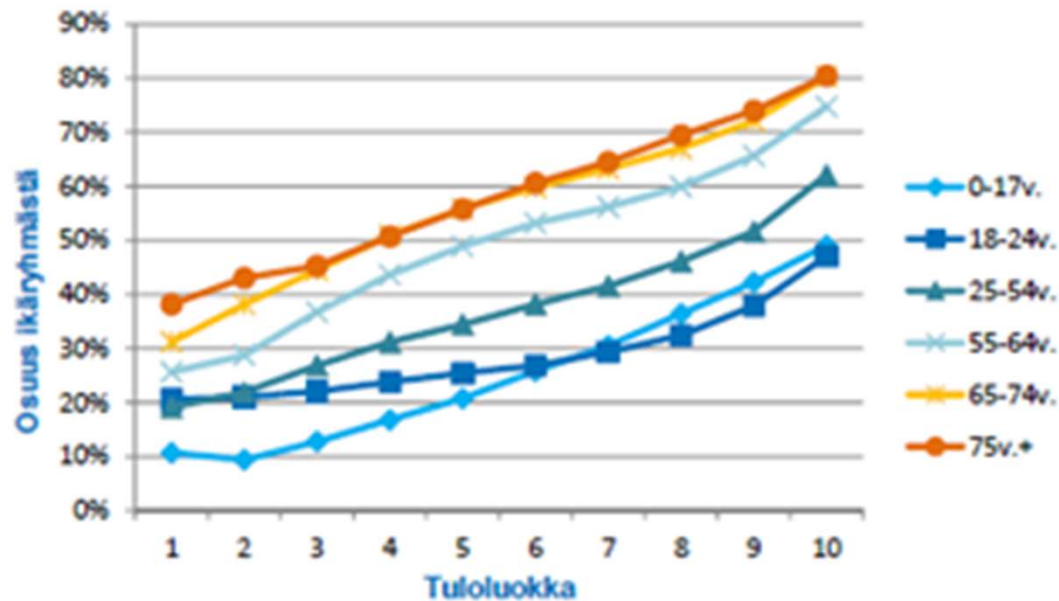
Kuvio 4.7. Tulosidonnaisia asiakasmaksuja maksaneet tuloluokan ja ikäryhmän mukaan vuonna 2015.

Lähde: Peltola & Vaalavuo 2018, 84.

Yksityisiä palveluita käyttäneet tulodesiilien ja iän mukaan

Kuvio 4.11. Yksityisiä palveluita käyttäneet tuloluokan ja ikäryhmän mukaan vuonna 2015.

Lähde: Peltola & Vaalavuo 2018, 88.

Hoiva maksaa aina

- Valtiolle
- Kunnille
- Hoivaa tarvitseville vanhoille ihmisille
- Heidän läheisilleen
- Omaishoitajille
 - Ansiotyöhön liittyvät kustannukset
 - Hoivatyön kustannukset
 - Hoivan kustannukset

Onko sukupolvisopimus keikahtanut ylösalaisin?

- Huolehtivatko vanhemmat sukupolvet sekä muista vanhoista, että nuorista sukupolvista?
- Miten kaiken ikäiset miehet saadaan osallistumaan hoivaan entistä monipuolisemmin, niin ansiotyössä kuin omaishoivassa?
- Voiko omaishoivaa pitää työnä, pitäisikö omaishoitajat tilastoida työllisiin? Etenkin iäkkäiden naisten työllisyysluvut nousisivat huimasti.

Taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys läpi ajan ja alueiden ikääntyvässä yhteiskunnassa – SustAgeable

Ikääntyvän yhteiskunnan käsikirja

<https://journal.fi/gerontologia/issue/view/6959>

gerontologia 4/2020

Teemanumero: Ikääntyvän yhteiskunnan käsikirja

Zechner M. & Rappe E.: Pääkirjoitus 315

Artikkelit

Vaarama M. & Jylhä M.: Syrjintä pois ja palvelut kuntoon – kohti tietoon perustuvaa ikääntymispolitiikkaa 317

Topo P. & Jyrkämä J.: Iäkkäät kasvattamassa yhteisiä ja yksityisiä voimavaroja 323

Rasi P. & Taipale S.: Tuki, ohjaus ja koulutus – ikääntyneet digitalisoituvassa mediayhteiskunnassa. 328

Forma L. & Kuivalainen S.: Tulot, menot ja sote-palveluiden asiakasmaksut: millainen on ikääntyneen toimeentulo? 333

Jyväkorpi S., Strandberg T., Urtamo A., Pitkälä K., Suominen M., Kokko K. & Heimonen S.: Ikääntyneiden terveys, elämänlaatu, toimintakyky ja mielen hyvinvointi. 339

Vaiva-kollektiivi: Hoppania H-K., Karsio O., Näre L., Olakivi A., Sointu L., Vaittinen T. & Zechner M.: Hoivan arvo markkinoilla ja markkinoilla. 345

Jolanki O., Suhonen R. & Rappe E.: Hyvinvointia ja osallisuutta asuinympäristöjä kehittämällä 349

Wrede S., Tiilikainen M. & Vartiainen P.: Moninaistuva väestö ja ikääntyminen. 354

Lumme-Sandt K., Nikander P., Pietilä I. & Vakimo S.: Ikäkäsitteet päätöksenteon taustalla 359

Seppänen M., Vähäkangas A. & Anttonen S.: Hyvä kuolema 363

Lähteet

Albertini, Marco & Kohli, Martin (2013) The Generational Contract in the Family: An Analysis of Transfer Regimes in Europe. *European Sociological Review* 29(4), 828–840.

Keating, Norah. C., Janet E. Fast Lero, Donna, S. Lucas, Sarah, J. & Eales, Joacque (2014) A taxonomy of the economic costs of family care to adults. *The Journal of the Economics of Ageing* 3, 11–20.

Peltola, Mikko & Vaalavuo, Maria (2018) Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen sekä omavastuiden kohdentuminen väestössä. Teoksessa Maria Vaalavuo (toim.) *Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen kohdentuminen, vaikutukset ja oikeudenmukaisuus*. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia, 66–105.

Hoppania, Hanna-Kaisa, Karsio, Olli, Näre, Lena, Olakivi, Antero, Vaittinen, Tiina, Sointu, Liina & Zechner, Minna (2016) *Hoivan arvoiset –vaiva yhteiskunnan ytimessä*. Helsinki: Gaudeamus.

Koskinen, Sandberg, Paula (2020) Korporatistinen järjestelmä ja samanpalkkaisuuden politiikka. Teoksessa Johanna Kantola, Paula Koskinen Sandberg ja Hanna Ylöstalo (toim.) *Tasa-arvopolitiikan suunnanmuutoksia*. Helsinki: Gaudeamus, 169–187.

Kröger, Teppo (2019) Looking for the Easy Way Out: Demographic Panic and the Twists and Turns of Long-term Care Policy in Finland. In Tian-kui Jing, Stein Kuhnle, Yi Pan & Sheying Chen (toim.) *Aging Welfare and Social Policy: China and the Nordic Countries in Comparative Perspective*, Cham: Springer, 91–104

Kuusi, Pekka (1961/1968) *60-luvun sosiaalipolitiikkaa*. Helsinki: WSOY.

Palomäki, Liisa-Maria, Ahonen, Kati, Ilmakunnas, Ilari, Kuivalainen, Susan & Polvinen, Anu (2021) *Eläkeläisten toimeentulokokemukset vuonna 2020 ja muutos vuodesta 2017. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 05/2021*. Helsinki: Eläketurvakeskus.

Vaiva-kollektiivi (Karsio, Olli, Näre, Lena, Olakivi, Antero, Sointu, Liina & Zechner Minna) (2020) *Vanhuus, vaiva ja tasa-arvo*. Teoksessa Johanna Kantola, Paula Koskinen Sandberg ja Hanna Ylöstalo (toim.) *Tasa-arvopolitiikan suunnanmuutoksia*. Helsinki: Gaudeamus, 227–242.

Valtioneuvoston kanslia (2018) *Eriarvoisuutta käsittelevän työryhmän loppuraportti*. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.

Zechner, Minna & Rappe, Eija (2020) *Ikääntyvän yhteiskunnan käsikirja*. *Gerontologia* 34(4), 315–316.

Kiitos!

minna.zechner@ulapland.fi

1.1.2022 alkaen minna.zechner@helsinki.fi

[@SustAgeable](https://twitter.com/SustAgeable)

[#sustageable](https://twitter.com/SustAgeable)

ulapland.fi

YouTube

